

Satu torkade hastigt svett dropparna som sipprat ut vid näsan, slöt ögonen och böjde huvudet bakåt. Hon tryckte Umut djupare in i sig, stötte, vaggade, klamrade sig hårdare kring mannen, kände den starka lemman inuti sig och fann rytmen. Umuts händer drog i hennes höfter, pressade henne krävande mot sig. Satu ryste, sträckte sig mot orgasmen. Hon ville ha Umut, ville ha.

Böneutropet ekade skrällande ut från moskéns högtalare. Umuts kropp slaknade och blev kraftlös, han släppte Satu och dolde ögonen med armen. Imamens röst rappade även till Satu, tvingade henne att kliva upp. Hon kravlade upp från Umut och drog lakanet över sig.

Middagsbönen påminde om att fasteperioden hade inletts. Religionens förbud erövrade sovrummet, åt sig in i deras liv. Att älska på dagen var en synd. Då skulle man kämpa, vara en god muslim. På kvällen efter solnedgången fick man älska, om man var gift. De var inte det och skulle kanske aldrig bli det.

Satu smekte mannens hand.

”Aşkim, bry dig inte om det älskade.”

Umut svarade inte, tittade inte på henne, rörde sig inte. Till och med visarna på mannens armbandsur hackade på samma plats, fast i bönestunden. När hon var barn hade kyrkklockorna tvingat henne att gå till kyrkan och sitta bredvid mamma. Prästen dundrade på om synd och skam, mamma kramade psalmboken i handen och tittade skuldbeläggande. På henne, sitt barn.

Satu ville kliva upp men stannade bredvid mannen. Väntade på att Umut skulle vända sig, ta henne i sin famn.

Genom den tunna gardinen skymtade linden, trädet glödde klargrönt i vårljuset. Hon kände tydligt smaken av kanelkryddat lindte i munnen. Under vintern hade hon druckit kannvis av det för att hålla stenväggarnas kyla på avstånd.

Ljuden från gatan bredde ut sig i lägenheten från det öppna köksfönstret. Satu försökte urskilja det klingande utropet från imamen i Sanki Yedim-moskén, men eftermiddagens oljud och den närmaste moskéns brummande imam överröstade det. Tidigt om morgnarna, då Istanbuls iver ännu inte hade fyllt gator och torg, lät böneutropen vackra, som körsång där de olika rösterna kompletterar varandra.

”Jag kokar lite te”, Satu tog sig upp och samlade ihop kläder från golvet.

Umut muttrade, nu vänd mot väggen, att han snart skulle gå och duscha.

Bilderna till den sista hemuppgiften, Självporträttet, låg i en låda på skrivbordet i vardagsrummet. Satu kollade att bordet var rent och satte varsamt de kopierade förstoringarna i rätt ordning.

Hon hade kämpat med dem. I Stockholm hade hon fotat föremål, sökt de bästa vinklarna och säljande ljus, det som förväntades av en fotograf som arbetade för reklambyråer. Nu hade hon varit tvungen att berätta om sig själv. De första bilderna hade läraren slängt i papperskorgen.

”De här visar bara yta, inget djupare!”

Satu hade suttit bredvid kameran i timmar, tänkt, lutat huvudet mot stativet, och känt hur paniken steg. Självporträtten hade sedan sökt sig in i hennes drömmar, väckt henne och krävt att bli förverkligade.

På den första bilden skapade en dubbelexponering en skimrande gloria av p-piller runt hennes huvud. Hon hade varit tvungen att göra flera kopior innan glorian gav samma oskyldiga sken som på bilder av Jungfru Maria.

På den andra bilden vaggade hon högt upp i luften en babydocka som hon lånat av Umuts lillasyster. Den långa exponeringstiden hade saktat ner rörelsen till en båge av otydliga ansikten. Hon hade gjort fler barnporträtt, provat olika alternativ: Avgränsat bilden så att händernas vårdande rörelse blev det viktigaste, gått ner i böneställning framför dockan, lagt sig bredvid den. Till slut hade hon vaggat dockan i sin famn.

Hon sitter länge i den ställningen, känner värmen från den lilla kroppen mot hennes, luktar på den sötskarpa doften av spädbarn och torkar försiktigt torkad mjölk från barnets kind. Lugn tittar hon på det sovande barnet.

Satu vände bort huvudet, hon hade svårt att se på bilden trots att det var den bästa i serien. Illusionen av fullbordan gjorde ont.

På den tredje bilden fjättrade ett rep henne vid en man vars ansikte inte syntes. Mannen drog åt repet och sträckte sig efter hennes kamera. Satu visste att mannen skulle slå sönder den om han nådde den.

Selim hade tittat länge på bilden på bordet i klassrummet och till slut frågat om hon hade tänkt att mannen med repet var Umut. Så hade hon inte tänkt sig det. Bilden symboliserade hur andra män hade styrt hennes liv, Umut är något helt annat, hade hon förklarat. Kanske borde hon ha lagt till att hon hade låtit män bestämma över hennes liv, så ivrigt hade hon sökt en fast punkt i sin tillvaro.

Satu samlade bilderna och gömde dem under en hög tidningar när hon hörde Umut öppna badrumsdörren. Hon ville inte visa bilderna för honom, åtminstone inte ännu.

”Älskling, kan du ge mig en ren handduk.”

Umuts blöta huvud stack ut inramad av ett ångmoln. Det trånga rummet förvandlades alltid till en bastu under mannens långa duschar. Varken Umut eller särskilt många andra istanbulbor tänkte på stadens begränsade vattendepåer, de kom inte ihåg dagarna då det inte kom en droppe från kranen.

Satu sträckte fram handduken och stannade i dörröppningen för att följa Umuts energiska torkande, avundsjuk på frottén som fick känna beröringen från den varma, rena huden. Plötsligt vände sig mannen om och gned sitt blöta hår i Satus ansikte.

”Sluta, jag blir genomblöt!” Satu klagade men drog sig inte bort, utan stannade där, nära. Umut torkade varsamt hennes ansikte, fördrev den dåliga känsla som böneutropet hade fört med sig. Satu tryckte huvudet mot hans axel och Umut smekte lugnt hennes hår. De vilade så, tog igen vad de hade tappat. Hon, en världsvan kvinna och Umut, en ung man uppfostrad i traditionens band.

I köket hade vattnet nästan kokat bort. Gaskokarens låga fladdrade, gasflaskan höll på att ta slut igen. Hon borde ha köpt en större flaska från början, trots att de kostade mer. Satu öppnade skåpet och tog ut te odlat på Svarta havets bördiga sluttningar. Hon drack det trots strålningen från Tjernobyl. Fyra år tidigare hade vindarna fört med sig föroreningar från olyckan och strålningsvärdena hade inte sjunkit sedan dess. Bara de rika hade råd att vara rädda och köpa garanterat rent Lipton. Tedrickandet var ett uttryck för hennes solidaritet med Turkiets miljontals fattiga.

Hon lutade sig ut ur det öppna fönstret och serverade sitt ansikte till solen. Nedanför fönstret satte frukthandlaren jordgubbar i vackra pyramider på en Volkswagen-pickup som för länge sedan tagits ur trafik.

”Hur mår du Hasan-bey?”

”Tack bra”, mannen hälsade genom att lyfta sin bleknade keps och spred varsamt ut glödande bigarråer runt jordgubbarna. Det skulle bli en fin bild, mannens ömsinta hand omgiven av yppigt röda bär.

”Härligt att det är vår. Det är lättare att andas, eller hur?” fortsatte Satu.

På vintrarna hängde fuktig luft mättad av avgaser och sot över Fatih, och os från

kålkaminer trängde sig in i varje vrå och fick ögon att vattnas och människor att hosta. De värsta föroreningsdagarna hördes väsan från Hasans astmatiska andning ända in i lägenheten. Den fattige har inte råd att vara sjuk, hade handlaren svarat då hon hade försökt övertala honom att gå hem och vila.

”Visst fröken, våren känns riktigt bra i de gamla benen. Får det lov att vara något?”

”En påse jordgubbar och en med bigarråer. Jag kilar strax ner och hämtar dem.”

Umut stängde försiktigt dörrarna till badrummet och sovrummet efter sig. Ville väl inte att handlaren skulle höra att han var hos Satu.

Satu lyfte tekannen från tidningen. På framsidan hade fukten på botten ritat en cirkel som ringade in ordet kurdterrorist. Rubriken i tidningen Hurriyet utlyste att terroristernas vapengömma hade upptäckts i Diyarbakir. På bilden stod nio unga män med ansiktena mot en vägg och händerna i handbojor bakom ryggen.

Satu sträckte sig efter sockerpåsen i övre delen av skåpet men nådde den inte. Hon sjönk utmattad ned på pallen. Hon hade inte fått något lån för sina fortsatta studier. Stipendiet skulle räcka för den här månaden och utan pengar kunde hon inte stanna i Istanbul. När fastan tog slut skulle även hennes pengar vara slut, och hon skulle vara tvungen att bestämma vad hon skulle göra. I Stockholm fanns jobb, men ville hon tillbaka dit?

Satu drog gardinerna för det öppna fönstret. De kinesiska reliefmännen gungade av luftdraget. Peter hade köpt gardinerna första gången han besökte Istanbul. De skulle kanske kunna användas i stugan senare, hade mannen sagt. Senare, senare då Satu återvände till Stockholm, tillbaka hem, tillbaka till Peter.

Trottoaren var inklämd som en smal remsa mellan den livligt trafikerade vägen och de höga husväggarna. Här och var hade beläggningen skrynklats upp i veck eller runnit ut i djupa gropar. När Satu väjde för hindren vacklade hon farligt nära kanten till körbanan och kände vinddraget från de förbidundrande bussarna mot sina bara armar.

Hon hade tagit eftermiddagen ledigt från skolan. Vintern hade varit hård och hon förtjänade en dag då hon bara kunde ströva omkring. Och lektionerna i fototeknik gav henne inte direkt något, kunskaperna hon tillägnat sig på fotostudion i Stockholm satt i, hon kunde ljusmätare och lampor utan och innan.

Istället för Bosporens glittrande vatten fick hon beundra bilarnas dammiga metall. Längs stranden kunde man inte gå och bara ibland skymtade vattnet till mellan husen. Hon kom att tänka på en novell av Aziz Nesin som hon hade läst. I den erbjöds en hyreslägenhet till ockerpris eftersom den hade utsikt över Bosporen. En intresserad familj kom för att titta på lägenheten, men genom fönstren kunde de inte se något annat än huset mittemot. Då frågan om utsikten kom upp pekade hyresvärderna på ett litet fönster i takkanten och en pall som stod under det. Pappan i familjen klev upp på pallen, hoppade till och kunde då se en skymt av Bosporens blå vatten.

Framför en liten träbåt som gungade invid Galata-bron slingrade sig en kö, grillad makrill i bröd gick åt som smör i solsken. Fisken knastrade i pannan och doften blandades med lukten av diesel och puffarna från båtarnas skorstenar. Den gamla bron suckade. Den sviktade under bilarnas vikt och metspöna som stod lutade mot räcket svajade i takt med bron. Satu slöt ögonen, tryckte handen mot räcket och rotade sig. Gatuförsäljarnas rop och mistlurarnas stötar blandades med middagens böneutrop. Ljuden omslöt henne. Satu uppfattade beröringen från andra händer på det solvarma järnet, liv som blivit kvar i räcket. Längtan hos älskande par då de beundrade utsikten över Bosporen; du lovar väl att du alltid kommer att älska mig, alltid. Eller knytnävsslagen från en sårad själ; hon har lämnat mig, jag dög inte för henne, inte jag. Räcket dröp också av desperationen hos människor förnedrats av fattigdom.

Satu kramade räcket hårdare, tryckte bestämt händerna mot järnet och kände hur metallen förvandlades till trä.

Den sträva ytan sticker i en kvinnas handflator då hon vilar mot räcket. Den stora korgen hon bär har fått svetten att rinna i pannan och tröttat ut händerna. Brovakten rättar till sin fez och stoppar ett fyrspann. Hästarna stampar otåligt med hovarna mot plankorna. Kusken förbannar den höga broavgiften och piskar upp hästarna i hög fart. Kvinnan blir rädd, råkar sparka till sin korg, och frukter rullar ut på bron. Hon försöker desperat samla ihop dem, hon vet att förstörda frukter skulle innebära spörapp, och hennes husmor är inte varsam av sig.

En apelsin faller ned i vattnet, virvlarna runt stödpontonerna får den att guppa en stund innan den sjunker, och vattnet som förorenats av skinnfärgerierna klarnar, får en gyllene ton.

Satu släppte greppet om räcket, det klara ljuset som reflekterades i vattnet fick henne att kisa. Hon hade glömt solglasögonen hemma och ögonen som var vana vid vinterns bleka ljus skydde den starka solen. Män som flytt fattigdomen på den turkiska landsbygden hade brett ut skosnören, kammar och annat krimskrams framför sig för att locka jäktade människor att öppna sina plånböcker. Istanbul kunde inte erbjuda något bättre sätt att försörja sig. Satu grävde fram en tändare ur sin väska. En man placerade en tunn slang i ett knappt märkbart hål i tändaren, öppnade en kran på en liten flaska, och den genomskinliga plasten fylldes med vätska.

Fiskarna ropade till varandra samtidigt som de skar betesfisk i småbitar och rökte cigarett

efter cigarett. Satu frågade om hon fick ta en bild. Männen poserade ivrigt och hon fotograferade öppna skrattande ansikten där fåror gråa av skäggstubb såg ut som skrattgropar.

”Tyvärr kan jag inte köpa något idag, kanske en annan gång. Tack så mycket.”

Satu lade märke till en man som stod längre bort än de andra.

”Sluta”, sa mannen och satte handen för ansiktet då Satu riktade kameran mot honom.

”Förlåt”, sa Satu och sänkte förvånat kameran.

Mannens jacka var smutsig och hans bara fötter syntes genom de trasiga skorna. I ett plåtfat simmade ett tiotal små sardiner, kanske skulle de räcka till middag åt hela familjen.

”Förlåt än en gång, det var inte meningen att inkräkta”, sa Satu då hon kommit fram till mannen. ”Jag tänkte inte efter, jag hade frågat de andra där borta om lov.”

Satu presenterade sig och berättade att hon gick en fotoskola.

Mannen smålog och bjöd på en cigarett. Satu kände att det skulle vara oartigt att tacka nej. Hon drog för djupa bloss och började hosta.

”Du verkar inte vara rökare”, sa mannen med försoning i rösten.

”Inte riktigt”, svarade Satu skrattande. Hon visste inte om det vore passande att fimpa cigaretten hon blivit bjuden på.

Mannen lyfte metspöet och kontrollerade betet. De stod tysta en stund och såg på hur vattnet stillnade omkring reven. Mannen började försiktigt berätta, trevade efter orden. Det hade funnits en by långt borta i östra Turkiet, och ett hus som hade skyddat mot bergens kalla vindar och hållit ihop familjen. Vetet hade växt högt på deras egna åkrar och fåren hade gett mat och ull. De hade knappt några pengar, men de hade varit nöjda. Mannen log. Det hade också funnits en ståtlig tupp som brukade nafs på mannens stövlar, befalla honom att ge mat.

Mannen tände en ny cigarett och sög intensivt på den.

”Sen kom soldater och tvingade oss att lämna byn.”

De hade haft en timme på sig att samla ihop sina saker. Tomma byar skulle hindra kurderna som stred mot regeringen att fylla på sina matförråd.

Satu ser på fiskarna som kippar efter andan i det buckliga fatet. I vattnet reflekteras ett fullastat lastbilsflak, män, kvinnor, åldringar, barn. Motordånet täcker över kränkningarna och bitterheten, men de ligger kvar och pyr. Ingen säger något. På gården hade folk fortfarande ropat, kämpat emot, men varningsskott och hårda ansikten hade kuvat motståndet. Visst hade de hört talas om tvångsflyttningarna, men de hade hoppats att just deras by skulle slippa, de hade ju inte gjort något, bara levt sina fattiga liv. En man pressar sina barn hårdare mot sig, så att de inte ska se hur lågorna slickar hemmets väggar och tak.

”Jag beklagar.” Orden låter ihåliga, men vad mer hade hon kunnat säga, eller göra. Hon visste inte heller om det var passande att fråga hur det var med barnen och frun. Kanske skulle hon bara få mannen att må ännu sämre.

”Och slutet på fastan får vi fira med allmosor från de rika”, fnös mannen.

Satu grävde upp sedlar ur sin börs och rullade ihop dem.

”Nej tack”, sa mannen. ”Jag är ingen tiggare.” Rösten var stark och han försökte inte dölja att han blivit förnärad.

”Förlåt mig, det är klart. Lycka till med fisket”, sa Satu och vände sig bort.

Hon gick raskt och försökte skaka av sig tanken på mannen. Han kunde väl ha tagit pengarna, köpt något åt barnen.

Gyllene hornets stränder höll på att städas upp. Fattiga kåkar revs ner och istället byggdes en stenlagd gångbana, rabatter och bänkar. En bit längre bort byggdes en lekpark och ett gammalt vaktorn vid stranden hade renoverats och blivit ett kvinnobibliotek.

En romsk kvinna satt och sålde blommor där bron blev till gata vid Eminönü. Nötta platsandaler skymtade fram under hennes långa kjol, håret täcktes av en brokig sjal med en knut på hjässan.

”Två knippen, tack”, bad Satu.

Kvinnan plockade ljusgula blommor från ett rött platsfat. De påminde om kabblekorna som växte i dikeskanterna tidigt på våren i Satus hemby. Ibland hade hon plockat dem åt sin mamma.

”Kan ni sätta blött papper kring stjälkarna så att de håller sig ända hem”, bad Satu.

Umut köpte aldrig blommor. Han sa att man inte brukar göra det. Varför längtade hon efter dem egentligen? Var det för att Peter ofta brukade köpa blommor.

Gården till den nya moskén började direkt vid bron. Duvkvinnan satt på sin vanliga plats bredvid trapporna upp till *Yeni Cami* och slevade upp frön på plasttallrikar. En gammal man sträckte fram en skrynklig sedel som kvinnan kvickt tryckte ner i kjolsfickan. Mannens händer darrade då han kastade upp frön i luften. Hundratals duvor steg upp i luften, havet av fåglar täckte moskén och suset från vingar fyllde torget. Gamlingen blev till en liten pojke, mindes kanske tiden då han brukade beundra fåglarna med sin far efter fredagsbönen. Med kameran fångade Satu glimten i hans ögon, det barnsliga leendet på mannens väderbitna ansikte. Satu ville skratta. Hon köpte också en tallrik frön. Duvkvinnan såg granskande på henne.

”Vi kommer att träffas ofta. Du har mycket att reda ut med dig själv. Om du inte gör det kommer du inte att få någon ro”, sa kvinnan allvarligt.

Satu log åt den gamla kvinnans prat.

”Det är klart att vi kommer att träffas. Jag ska komma och fota er och fåglarna många gånger till.”

Satu såg kvinnan i ögonen och darrade till. De var som mammas ögon, samma djupblå färg. Blicken var stadig, utan ålderdomens gaggighet, eller ens ömhet, bara onådig uppriktighet. Det kändes som att de såg rakt in i henne.

Satu undvek kvinnans blick när hon tog tallriken. Hon sparade några frön och slängde upp resten i luften. Då myllret av fåglar lagt sig satte hon sig på huk och öppnade handen. Ett par duvor närmade sig tveksamt. De trippade fram och tillbaka och kastade huvudena från sida till sida. Duvorna åtrådde fröna, men vågade inte komma tillräckligt nära. Satu skulle precis kasta fram fröna framför dem då en vit duva landade bredvid henne. Den pickade lugnt fröna från Satus hand. Fågeln vred upp huvudet, såg fundersamt på henne, viftade på vingarna och flög iväg.

Den vita duvan blänker mot en blå himmel. Fågeln lämnar små glödande flingor efter sig och med varje vingslag sprider den ut fler. Flingorna sänker sig som ett tak över den gamla kvinnan. Duvkvinnan pekar på bilder som projiceras i taket. Då Satu sträcker sig efter en kvinna som knådar buldegs smulas taket sönder, och mamma bleknar bort.